

O'RTA TA'LIM MAKTABLARIDA AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH

Eshnazarov Ulug'bek Bobomurodovich

Muhammad al-xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
“Optik aloqa tizimlari va tarmoq xavfsizligi” kafedrasiga o'qituvchisi

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada yuksak intellektual salohiyatga ega bo'gan, zamonaviy fikrlaydigan, ilm-fan taraqqiyotining talabiga to'la javob bera oladigan kadrlar tayyorlash zamonaviy pedagogikaning asosiy vazifasi bo'lib kelmoqda. Bu eng zamonaviy kadr sifati uning dunyoqarashining kengligi, zamonaviy axborot-kommunikatsion texnologiyalarni puxta egallagan bo'lishi, bir so'z bilan aytganda uning ijodiy faoliyatini yuksak darajada faollashgan bo'lishi bilan belgilanadi.

Kalit so'zlar: *Texnologiya, “Teskari aloqa”, “Masofaviy ta'lim”, “Media ta'lim”, “Internet forum”, kommunikatsion, intellektual, korreksiyalash.*

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СРЕДНИХ ШКОЛАХ

Эшназаров Улугбек Бобомуродович

Ташкентский университет информационных технологий имени
Мухаммада аль-Хорезми

Преподаватель кафедры «Оптические системы связи и сетевая безопасность»

АННОТАЦИЯ

В данной статье основной задачей современной педагогики является подготовка кадров с высоким интеллектуальным потенциалом, современным мышлением, способных в полной мере отвечать требованиям развития науки. Качество этого самого современного коллектива определяется широтой его мировоззрения, доскональным владением современными информационными и коммуникационными технологиями, словом, высокоактивной творческой деятельностью.

Ключевые слова: *Технология, «Обратная связь», «Дистанционное образование», «Медиаобразование», «Интернет-форум», коммуникативная, интеллектуальная, коррекционная.*

USE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN SECONDARY SCHOOLS

Eshnazarov Ulugbek Bobomurodovich

Tashkent University of Information Technologies named after

Muhammad al-Khwarizmi

Lecturer at the Department of Optical Communication

Systems and Network Security

ABSTRACT

In this article, the main task of modern pedagogy is to train personnel with high intellectual potential, modern thinking, capable of fully meeting the requirements of the development of science. The quality of this most modern team is determined by the breadth of its worldview, thorough mastery of modern information and communication technologies, in a word, highly active creative activity.

Key words: *Technology, “Feedback”, “Distance education”, “Media education”, “Internet forum”, communicative, intellectual, correctional.*

Yuksak intellektual salohiyatga ega bo‘gan, zamonaviy fikrlaydigan, ilm-fan taraqqiyotining talabiga to‘la javob bera oladigan kadrlar tayyorlash zamonaviy pedagogikaning asosiy vazifasi bo‘lib kelmoqda. Pedagogikaning rivoji dunyodagi shiddatli o‘zgarishlardan zinhor orqada bo‘lishi mumkin emas. Bu esa o‘z navbatida ta’lim jarayonida eng ilg‘or vositalarni qo‘llashni taqozo qiladi.

Eng zamonaviy kadr sifati uning dunyoqarashining kengligi, zamonaviy axborot-kommunikatsion texnologiyalarni puxta egallagan bo‘lishi, bir so‘z bilan aytganda uning ijodiy faoliyatini yuksak darajada faollashgan bo‘lishi bilan belgilanadi.

Ta'kidlash joizki, ta'lim va tarbiya elektron resurslar pedagoglar imkoniyatlarini oshiruvchi vosita bo'lib xizmat qiladi, lekin ular pedagog o'rnini bosa olmasligi tabiiy. Kompyuter va kishilarning birgalikdagi faoliyatida kishilar ehtiyoji o'z aksini topadi. Bunda ushbu jarayonning boshqaruvchisi bo'lgan pedagog ta'lim oluvchi maqsadlarini ma'lum bir asosda yo'naltirib boradi. Birgalikdagi faoliyat va muloqot ijtimoiy nazorat sharoitida ro'y beradi. Bu jarayon esa ta'lim oluvchi va kompyuter o'rtasida o'zgacha tarzda namoyon bo'ladi. Bunda o'qituvchi o'z vazifalarining bir qismini kompyuter zimmasiga yuklaydi, ammo, boshqaruvchilik rolini o'zida saqlab qoladi. "Teskari aloqa" turlarini ham belgilab boradi. Ya'ni kompyuterda natijalarning qayd qilib borilishi, nazoratlarning olib borilishi va shu asosda o'quvchilarning bilimni nazorat qilib borishi kabilar.

Texnologiyalar takomillashib borgani sari o'qituvchining roli ta'lim jarayonini boshqarish bo'lib qoladi. Lekin bu holat o'qituvchining ta'limdagi o'rnini hech kamaytirmaydi va uni chetga surib chiqarmaydi. Ta'lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish o'qituvchi vazifasini tubdan o'zgartiradi. An'anaviy ta'limda o'qituvchining vazifasi axborot berish (mavzuni tushuntirish, takrorlash, mustahkamlash va h.k.) bo'lsa, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari qo'llanganda bu vazifalarni kompyuter bajaradi (o'quv materiali kompyuter xotirasiga yoki CD disklarga kiritilgan bo'ladi), o'qituvchining asosiy vazifasi o'quvchining anglash faoliyatini boshqarish, o'quv jarayonini rejalashtirish va nazorat qilish bo'ladi[1].

Axborot texnologiyalari, kompyuterlashgan darslarning o'ziga xosliklari mavjud va quyidagilardan iborat:

- o'quv materiallari alohida – alohida bo'laklarga (bloklarga) bo'linadi.;
- o'quv jarayoni ham ketma –ket olib boriladi. O'quv materiali ma'lum bo'laklarda fikr yuritib o'zlashtirishga moslashtiriladi;
- o'quvchining o'zlashtirishdagi har bir harakati nazoratga olinib, monitoring yo'lga qo'yiladi.

- o'quv – vazifani bajarib bo'lishi bilan o'quvchini o'zlashtirish uchun navbatdagi vazifa berib boriladi. Shu tariqa bosqichma – bosqich o'zlashtirishga muhit yaratilib boriladi.

- vazifalarni bajarishda o'quvchi noto'g'ri javob qilsa, o'sha zahotiy oq yordam ko'rsatiladi.

- bunday tashkil etilgan darslarda har bir o'quvchi alohida – alohida mustaqil ish yuritadi, shu asosda har bir o'quvchi o'z imkoniyat darajasida o'quv materialini va mazmunini o'zlashtirish imkoniyatiga ega bo'ladi.

- masalaning yana bir jihati shundaki, berilgan mavzu materialini mazmuni, bajariladigan natijalar o'quvchiga ham, o'qituvchiga ham ayon bo'ladi[2].

Ta'lim jarayoniga kompyuter texnikasining kirib kelishi ta'lim mazmunini yanada boyitdi. Xususan, "Masofaviy ta'lim", "Media ta'lim", "Internet forum" va boshqalar. Bunda eng asosiy e'tibor ta'lim oluvchilarning mustaqil ta'lim olishlariga qaratiladi. Ushbu jarayonda esa o'quvchilarning ta'limga bo'lgan qiziqishlari, o'quv – biluv motivlari muhim ahamiyat kasb etadi[3].

Axborot texnologiyasi, kompyuterlar yordamida darslarning sifat ko'rsatkichlari quyidagi asosiy faktorlar bilan aniqlanadi:

o'quv dasturining sifatli shakllantirilganligi;

kompyuter texnikasining sifati va uning imkoniyatlari;

shaxsning kompyuter imkoniyatlaridan o'zlashtirib olish malakalarining shakllanishi.

Ta'lim jarayonida axborot – kommunikatsion texnologiyalardan foydalanishda quyidagi bosqichlarga e'tibor qaratish kerak:

- ta'lim oluvchilarda o'quv materiallarini taqdim etish va tushuntirish bosqichi;

- Kompyuter bilan o'zaro muloqot jarayonida o'quv materiallarini o'zlashtirish bosqichi;

- O'zlashtirilgan bilim, ko'nikma va malakalarni takrorlash hamda mustahkamlash bosqichi;

- Erishilgan yutuq va natijalarini o'zini – o'zi tekshirish orqali nazorat qilish

bosqichi;

- Nazorat bosqichi;

-O'zini – o'zi, shuningdek, nazorat bosqichlari natija va xulosalariga ko'ra o'quv materiallarining taqsimlanishi, tasniflanishini, tizimga solinishini korreksiyalash, tuzatishlar kiritish bosqichi[4].

Ta'limda axborot – kommunikatsiya texnologiyalari vositasida tashkil etilgan darslardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari mavjud.

Uning o'quv-tarbiyaviy jihatlari:

- o'qituvchi o'quvchi bilimining hajmi va to'g'riligini emas, balki anglanganlik darajasini hisobga oladi;

- hozirjavobligi va bilimni amaliyotga tatbiq qila olish darajasini tekshirish;

- o'quvchi javoblariga uning ijobiy va salbiy tomonlarini ko'rsatib taqriz berish;

- ayrim o'quvchilarning bilimni tekshirishda butun sinfning faol ishtiroki.

- kompyuter vositalarini qo'llashning yana bir muhim jihati jamoaviy tadqiqot xarakteriga ega bo'lgan innovatsion metodlardan foydalanishdir. Bu metodlar o'quvchining mustaqil ijodiy faoliyatida muammolar yechimini izlash va mustaqil qaror qabul qilishga yo'naltirilgan bo'ladi[5].

Bunday darslarda o'quvchilarga «ijodiy ish» berish mumkin. Bu ularning bilimni chuqur egallaganliklarini namoyish etish imkonini beradi. Bunda o'qituvchi va o'quvchilarga multimedia yordamga keladi. Bu vazifani bajarishda musiqa, video, rasmlardan foydalanish ularning o'tilgan mavzuni qanday eshitish va ko'rishlarini namoyon etadi.

Axborot texnologiyalari, kompyuterli darslarning qulayligi shundaki, unda o'quvchining o'quv materiallarini o'zlashtirib olayotganligini doimiy ketma-ket kuzatishga, nazorat olib borishga, kerak xollarda tuzatishlar kiritib borishga imkoniyat yaratiladi[6].

Xulosa qilib aytsak shuning uchun ham axborot texnologiyalari, kompyuter asosida darslarda qiziqish, o'zini-o'zi boshqarish, yangi bilimlarni o'zlashtirib

borishga intilish dars oxirigacha saqlanib qoladi. Bunday darslarda o'quvchining bilim olish motivatsiyasi oshib boradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Computer networking: a top-down approach / James F. Kurose, Keith W. Ross.—6th ed. 2021. by Pearson Education, Inc., publishing as Addison-Wesley.

2. Turaev S.J. Methodology of formation of professional Competences of students on the basis of programming Languages. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences. Vol. 8 No. 8, 2020 Part III

ISSN 2056-5852.

3. Тураев С.Ж. (2019). Формирование научно-практических навыков студентов с привлечением к научному проекту № 1/1-f и применением технологий программирования. Наука, образование, культура.удк 37.013.75. ББК 74.200.

4. Одилов Ё.Ж. “Физика фанини ўқитишда замонавий педагогик технологиялардан фойдаланиш” Наманган давлат университети илмий ахбороти 11, 22-24. 2021

5. Одилов Ё.Ж. Informatсионно-Kommunikatsionniye texnologii (ikt) v obrazovanii. Ikt kompetentnost v professionalnom razvitii kadrov. Scienceweb academic papers collection. 2019/1/1

6. Одилов Ё.Ж. Физика ўқитиш асосида талабаларни лойиҳавий-конструкторлик фаолиятига тайёрлаш. Ўзбекистон миллий университети хабарлари, 2022, [1/11] ISSN. 2181-7324